

Voorstel van de voorzitter aan het kiescollege niet-ingezetenen inzake vaststelling van de Gedragscode voor het kiescollege niet-ingezetenen

Aanleiding

Op 18 oktober 2022 is het *Wetsvoorstel kiescollege niet- ingezetenen* aangenomen door de Eerste Kamer.¹ Het is per 1 november jl. in werking getreden.

Deze nieuwe wet regelt dat Nederlanders in het buitenland de gelegenheid krijgen om invloed uit te oefenen op de samenstelling van de Eerste Kamer door het kiezen van een kiescollege niet-ingezetenen. Bij de inrichting van het kiescollege en de ondersteuning ervan spelen de gemeente Den Haag en de griffier van de gemeente een rol.

In artikel 11 van de Wet kiescollege niet-ingezetenen is opgenomen dat het kiescollege zelf een gedragscode dient vast te stellen.

De Memorie van Toelichting vermeldt over de gedragscode:

“Door het kiescollege worden regels opgesteld waar alle leden zich aan moeten houden. De gedragscode is gericht op de waarborging van de integriteit van de kiescollegeleden en is een richtsnoer voor hun handelen. Het kiescollege bepaalt zelf welke onderwerpen in de gedragscode worden opgenomen. Gedacht kan worden aan nevenfuncties, declaratiegedrag, het aannemen van geschenken, reizen en zakelijke belangen. Het rechtskarakter van een gedragscode is dat van een interne regeling. Het kiescollege is zelf verantwoordelijk voor de naleving van de gedragscode. De niet-naleving hiervan door individuele leden heeft overigens geen directe gevolgen voor hun lidmaatschap van het kiescollege, maar mogelijk wel politieke gevolgen, bijvoorbeeld omdat de partij waar een lid bij is aangesloten hem een volgende keer niet meer op de kandidatenlijst plaatst”.

Op 29 maart 2023 vindt de eerste vergadering van het kiescollege plaats. Onderdeel van de agenda van deze vergadering is de vaststelling van dit reglement van orde.

Toelichting

Voor de inhoud van het reglement van orde voor het kiescollege is geput uit de Gedragscode voor raadsleden van de gemeente Den Haag.

---

¹ [Wet kiescollege niet-ingezetenen](#) | [Overheid.nl](#) | [Wetgevingskalender](#)

Ook zijn concepten van dit document besproken, van commentaar voorzien en aangepast tot het voorliggende model in overleg met de griffie, de werkgroep kiescollege niet-ingezetenen van de gemeente Den Haag en het ministerie van BZK.

De gedragscode is als volgt ingericht:

Artikel 1	reikwijdte, adressering
Artikel 2	doel
Artikel 3	integer handelen, onderlinge bejegening
Artikel 4	declaraties
Artikel 5	functies naast het lidmaatschap
Artikel 6	geschenken
Artikel 7	gebruik gemeentelijke goederen en diensten
Artikel 8	naleving gedragscode
Artikel 9	inwerkingtreding

Naast de gedragscode zal op haar vergadering van 29 maart 2023 aan het kiescollege ook een reglement van orde en een Instructie griffier ter vaststelling worden aangeboden.

Besluitvorming

Het kiescollege niet-ingezetenen,

Gelet op artikel 11 van de Wet kiescollege niet-ingezetenen,

Gezien het voorstel van de voorzitter d.d. 20 maart 2023,

Besluit vast te stellen de Gedragscode kiescollege niet-ingezetenen

Algemene toelichting

Deze toelichting is een integraal onderdeel van deze gedragscode.

Bij bestuurlijke integriteit is het uitgangspunt dat leden van het kiescollege niet-ingezetenen (hierna: leden) geacht worden het algemeen belang te dienen en geen specifieke individuele belangen.

Doel en reikwijdte van de gedragscode

Het opstellen van een gedragscode voor het kiescollege is op grond van artikel 11 Wet kiescollege niet-ingezetenen verplicht. De gedragscode is een interne regeling, in aanvulling op de Wet Kiescollege niet-ingezetenen, de Kieswet en het Reglement van Orde van het kiescollege. Het kiescollege is zelf verantwoordelijk voor de naleving van de gedragscode. Ook omgangsvormen in en buiten het kiescollege zijn een onderdeel van de gedragscode.

Het openbaar bestuur kent een aantal kernwaarden. De uit 2009 stammende Nederlandse code voor goed openbaar bestuur noemt de volgende kernwaarden:

1. Openheid en integriteit;
2. Participatie;
3. Behoorlijke contacten met niet-ingezetenen;
4. Doelgerichtheid en doelmatigheid;
5. Legitimiteit;
6. Lerend en zelfreinigend vermogen;
7. Verantwoording.

Hoewel het belang van elk van deze kernwaarden even groot is, zal de gedragscode zich met name richten op openheid en integriteit, behoorlijke contacten met niet-ingezetenen, legitimiteit en verantwoording.

Inhoud van de gedragscode

Leden dienen in hun functie het algemeen belang en hebben een voorbeeldfunctie. Zij opereren onafhankelijk en stemmen op grond van de Wet kiescollege niet-ingezetenen zonder last. Leden hebben van de kiezers het mandaat gekregen om namens hen leden van de Eerste Kamer te kiezen. Juist omdat een lid het algemene belang dient, moet hij/zij zich vrij voelen te kunnen stemmen zoals het hem goeddunkt. De integriteit van leden moet daarbij niet ter discussie staan. Is dat wel het geval, dan schaadt dat het vertrouwen in het openbaar bestuur. De gedragscode is bedoeld als hulpmiddel om leden handvatten te bieden bij integer handelen en transparante besluitvorming te bevorderen.

De gedragscode richt zich op:

1. Integer handelen, omgangsvormen;
2. Declaraties;
3. Functies naast het kiescollegelid zijn;
4. Geschenken;
5. Reizen en excursies;
6. Omgaan met gemeentelijke goederen en diensten;
7. Procedureafspraken.

De gedragscode is een document voor alle leden. Van belang is dat het kiescollege bereid is er over in gesprek te gaan, ook als een aspect uit de gedragscode daar in een individueel geval om vraagt.

Uiteindelijk is het de verantwoordelijkheid van elk lid zelf om de gedragscode na te leven.

Er staan geen sancties op het niet-naleven van de gedragscode. Het lid legt uiteindelijk verantwoording af aan de niet-ingezeten kiezer over het verkregen mandaat.

Gedragscode ook voor omgangsvormen in het kiescollege

Integriteit gaat niet alleen over het willen respecteren van de regels, maar ook over onderlinge omgangsvormen. Het gaat dan om respectvolle omgang met elkaar, niet-ingezetenen, organisaties, medewerkers, en andere politieke ambtsdragers.

Het is een belangrijk signaal naar de samenleving als het kiescollege in de gedragscode tot uiting brengt dat de leden die het kiescollege vormen, respect hebben voor elkaars identiteit en bereid zijn zich daarbij aan de afgesproken omgangsvormen te houden. Kortom, het gaat in het politieke debat om de inhoud. Er wordt niet op de persoon gespeeld.

Ondersteuning leden bij integriteit

Een lid moet mogelijke vraagpunten rond integriteit kunnen bespreken. Met collega-leden of de burgemeester als voorzitter van het kiescollege of de griffier. De kenbaarheid van de regels en de gedragscode zijn daarbij van belang.

Een exemplaar van de gedragscode wordt voorafgaand aan de beëdiging van het lid digitaal ter beschikking gesteld.

Artikelsgewijze toelichting

Artikel 1 Reikwijdte, adressering

In het eerste lid wordt benadrukt dat de gedragscode een aanvulling is op de hogere wet- en regelgeving. Voor het kiescollege zijn dit naast de bepalingen uit de Wet kiescollege niet-ingezetenen en de Kieswet de bepalingen uit het Reglement van orde.

In het tweede lid wordt geregeld dat de gedragscode voorafgaand aan de beëdiging van het lid digitaal ter beschikking wordt gesteld. Zo wordt bevorderd dat het lid actief kennis kan nemen van de gedragscode. De gedragscode is ook te raadplegen via de website van de gemeente Den Haag, zodat de inhoud ook voor geïnteresseerden kenbaar is.

Artikel 2 Doel

Besluitvorming door het kiescollege vindt plaats in openbaarheid, waarbij voor eenieder te controleren moet zijn wat de overwegingen voor het besluit zijn geweest. Dit is een belangrijke kernwaarde in het openbaar bestuur. Daarom is het van belang dat leden bereid zijn de gedragscode als steunpunt te hanteren bij het inzichtelijk maken van hun overwegingen bij de oordeels- en besluitvorming.

Evenzeer kan de gedragscode steun bieden als het gaat om omgangsvormen in en buiten het kiescollege. De gedragscode hanteert het standpunt dat het debat op de inhoud wordt gevoerd en dat niet op de persoon wordt gespeeld.

Leden zijn ook aanspreekbaar op naleving van deze gedragscode.

Artikel 3 Integer handelen, onderlinge bejegening

Volksvertegenwoordigers, dus ook leden van het kiescollege, dienen in hun functie het algemeen belang. Dat is een fundament van alle lagen van het openbaar bestuur. De gedragscode benadrukt dit als belangrijk symbool voor het lidmaatschap van het kiescollege. Dit betekent niet, dat een lid zich nooit over een specifieke situatie of een specifiek geval zou mogen buigen. Het gaat er om, dat het lid ook in een dergelijke situatie blijft handelen vanuit het algemeen belang.

In het tweede lid is omschreven wat onder integer handelen wordt verstaan. Naast de wettelijke bepaling dat leden stemmen zonder last, is integer handelen in de oordeelsvorming het niet beïnvloed worden door anderen.

In aansluiting op wat onder artikel 2 over omgangsvormen is gesteld, operationaliseren lid 3 en lid 4 de omgangsvormen in en buiten het kiescollege. In het kiescollege kunnen leden elkaar aanspreken op de wijze waarop men elkaar bejegt. Dit is in overeenstemming met het Reglement van Orde. Buiten het kiescollege is de oproep aan leden alle geadresseerden respectvol te bejegenen, in woord en geschrift en op sociale media. Het is goed daarbij te bedenken dat anderen dan leden (zoals niet-ingezetenen of ambtenaren) zich niet in het openbaar kunnen verdedigen tegen uitingen die het lid doet in een openbare vergadering van het kiescollege (of, in het geval van ambtenaren, tegen uitingen gedaan op sociale media).

In vergaderingen van het kiescollege heeft de voorzitter een rol bij het handhaven van de orde. De voorzitter kan een lid aanspreken op zijn uitingen, indien daartoe op basis van de onderlinge afspraken in deze gedragscode aanleiding is. Andere leden van het kiescollege kunnen de voorzitter daarbij ondersteunen.

Artikel 4 Declaraties reis-en verblijfskosten

In het Reglement van Orde is, conform de Regeling kiescollege niet-ingezetenen (raadpleegbaar via: <https://wetten.overheid.nl/BWBR00473904>) opgenomen wat leden aan reis- en verblijfskosten

kunnen declareren, buiten hun vergoeding per vergadering. De gedragscode benadrukt dat alleen die kosten kunnen worden gedeclareerd.

Artikel 5 Functies naast het lidmaatschap van het kiescollege

De gedragscode preciseert de wettelijke verplichting van het lid als genoemd in artikel 8 Wet kiescollege niet-ingezetenen om functies (bezoldigd en onbezoldigd) naast het lidmaatschap openbaar te maken en hoe deze nevenfuncties worden bijgehouden. Niet alleen bij het begin, maar ook tijdens het lidmaatschap is het lid gehouden nieuwe functies of wijzigingen in de bestaande functies naast het lidmaatschap te melden aan de griffier.

Artikel 6 Geschenken

Deze gedragscode geeft aan dat geschenken, faciliteiten en diensten alleen worden geaccepteerd als zij een waarde vertegenwoordigen van minder dan 50 euro.

Met een geschenk wordt gelijkgesteld een uitnodiging voor evenementen en excursies, ongeacht of de waarde van de uitnodiging meer of minder dan 50 euro is. Het lid meldt de griffier als van de uitnodiging gebruik wordt gemaakt.

Dit wordt opgenomen in het geschenkenregister dat door de griffier wordt bijgehouden.

Het kan voorkomen dat een lid achteraf, na in ontvangst nemen van een geschenk, niet zijnde een uitnodiging voor een evenement of excursie, er achter komt dat het geschenk een waarde vertegenwoordigt die hoger is dan 50 euro. In dat geval retourneert het lid het geschenk en meldt hij dat aan de griffier.

Artikel 7 Gebruik gemeentelijke goederen en diensten

Stelregel is dat privégebruik van voorzieningen van het kiescollege of van de gemeente Den Haag, in de ruimste zin van het woord, niet is toegestaan.

De gedragscode leden kiescollege niet-ingezetenen 2023

Artikel 1 Reikwijdte, adressering

Lid 1. Deze gedragscode richt zich tot individuele leden maar ook tot het kiescollege als geheel, in aanvulling op de geldende wet- en regelgeving.

Lid 2. Voorafgaand aan het afleggen van de eed of belofte krijgt het lid digitaal een afdruk van de gedragscode. De gedragscode is voor elk lid ook te raadplegen op de website van de gemeente Den Haag.

Artikel 2 Doel

Lid 1. De gedragscode heeft tot doel integer handelen van het kiescollege niet-ingezetenen en haar leden en de transparantie van besluitvorming door het kiescollege te bevorderen.

Lid 2. Bevordering van de omgangsvormen in en buiten het kiescollege is ook onderdeel van deze gedragscode.

Lid 3. Het kiescollege, individuele leden en de voorzitter zijn aanspreekbaar op naleving van deze gedragscode.

Artikel 3 Integer handelen, onderlinge bejegening

Lid 1. Leden dienen het algemeen belang.

Lid 2. Onder integer handelen wordt verstaan: zich zodanig gedragen dat het lid ten opzichte van elke niet-ingezetene, burger, organisatie of instelling vrij blijft staan en zich zonder verplichtingen voelt.

Als de onafhankelijke oordeelsvorming van het lid over een onderwerp in het geding is, neemt het lid

geen deel aan de beraadslaging en besluitvorming. Het lid doet hierover vooraf mededeling aan de griffier en zal dit melden in de betreffende vergadering.

Lid 3. Het debat in het kiescollege wordt gevoerd op de inhoud en niet op de persoon. Heeft een lid de bejegening van een ander lid tijdens de vergadering als kwetsend ervaren, dan kan hij dat melden in die vergadering.

Lid 4. Het lid streeft naar een respectvolle bejegening, zowel in woord als geschrift, van eenieder die hij in zijn functie als lid adresseert.

Artikel 4 Declaraties

Lid 1. Het lid declareert uitsluitend die kosten waarvoor op basis van geldende wet- en regelgeving aanspraak bestaat.

Lid 2. Een lid declareert geen kosten die reeds op andere wijze worden vergoed.

Artikel 5 Functies naast het lidmaatschap

Lid 1. Functies naast het lidmaatschap worden bij aanvaarding van en gedurende het lidmaatschap zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk binnen een maand, aan de griffier gemeld.

Lid 2. De informatie betreft in ieder geval de omschrijving van de (neven)functies, de organisatie voor wie de functie wordt verricht en/of de functie bezoldigd of onbezoldigd is.

Lid 3. Hetgeen op grond van dit artikel door het lid is gemeld wordt openbaar gemaakt door middel van plaatsing op de internetpagina van het kiescollege. De griffier houdt hiertoe ook een register bij.

Artikel 6 Geschenken

Lid 1. Het lid neemt geen geschenken, faciliteiten en diensten aan in welke vorm dan ook van personen of instanties die direct of indirect zakelijke betrekkingen hebben of in het recente verleden hebben gehad met het kiescollege, dan wel in de nabije toekomst met het kiescollege zullen hebben. Dit is niet van toepassing op geschenken, faciliteiten en diensten die een geldwaarde hebben van minder dan € 50,00.

Lid 2. Onder geschenken worden ook verstaan uitnodigingen voor het bijwonen van evenementen en excursies, die zijn ontvangen vanwege het lidmaatschap. Het lid meldt het gebruik van deze uitnodigingen aan de griffier ten behoeve van opname in het geschenkenregister. De waarde van de uitnodiging is daarbij niet relevant.

Artikel 7 Gebruik gemeentelijke goederen en diensten

Het lid gebruikt goederen en diensten die beschikbaar zijn gesteld voor de uitoefening van het lidmaatschap van het kiescollege alleen daarvoor en niet voor eigen gebruik of ten behoeve van derden.

Artikel 8 Naleving gedragscode

Lid 1. Het kiescollege bevordert de eenduidige interpretatie van de gedragscode. Ingeval van leemtes en onduidelijkheden in de gedragscode doet de voorzitter een voorstel aan het kiescollege om daarin te voorzien.

Lid 2. De voorzitter vraagt in elke vergadering van het kiescollege aandacht voor naleving van de gedragscode.

Artikel 9 Inwerkingtreding

De gedragscode kiescollege niet-ingezetenen 2023 treedt in werking direct na de besluitvorming.

Aldus besloten in de vergadering van het kiescollege niet-ingezetenen d.d. ...

de griffier

de voorzitter

Lilianne Blankwaard-Rombouts

Jan van Zanen